

Halland

Tankar om en vision för långsiktig beredskap för ett robust Halland

Ett diskussionsunderlag från Hela Sverige ska leva Halland

Hela Sverige ska leva Halland har lyft fram långsiktig beredskap som ett bredare perspektiv på krisberedskap. Det handlar inte bara om hur vi organiserar oss när en kris redan har uppstått, utan om hur vi i vardagen stärker de förutsättningar som gör lokalsamhällen mindre sårbara. I vår inbjudan till samverkan för en långsiktig beredskap i Halland, daterad 25 april 2026, har vi pekat ut fem grundläggande områden: vatten, värme och energi, mat och lokal livsmedelsproduktion, omsorg och vardagsstöd samt information, samverkan och gemenskap.

Den här texten är inte en färdig beredskapsplan och inte heller ett operativt ramverk. Den är ett visions- och diskussionsunderlag. Syftet är att pröva ett sätt att tänka kring långsiktig beredskap som ett levande system, där lokalsamhällen, landsbygder, stadsdelar, företag, föreningar, myndigheter och offentliga aktörer tillsammans stärker den praktiska förmågan att klara försörjningen av vatten, värme, energi och mat samt omsorg och gemenskap över tid.

Beredskap som levande system

Långsiktig beredskap kan inte enbart byggas genom lager, planer och krisorganisation. Sådant behövs, men det räcker nog inte. Ett levande beredskapssystem säkrar vattentillgången och bidrar till mat, värme, energi, omsorg och fungerande gemenskap redan innan krisen kommer. När krisen kommer kan det växla upp, ställa om prioriteringarna och bära fler människor.

Det betyder att beredskapen inte byggs vid sidan av samhället, utan mitt i vardagen. Den byggs där människor bor, arbetar, odlar, håller djur, sköter skog, värmer hus, tar hand om varandra, förädlar mat, reparerar saker och bygger relationer. Ett sådant system handlar inte om att ersätta myndigheternas ansvar. Det handlar om att stärka det som bäst byggs lokalt: kunskap, praktisk förmåga, lokala resurser, fungerande samverkan och tillit mellan människor.

Halland

Inbjudan till samverkan för en långsiktig beredskap i Halland

Hela Sverige ska leva Halland vill bjuda in till samverkan för att stärka den långsiktiga beredskapen i Halland, på landsbygderna, i samhällen och i städer.

I Halland, liksom i övriga landet, pågår redan ett viktigt arbete inom krisberedskap, civilt försvar, frivillighet och lokal utveckling. Vi vill bygga vidare på sådana erfarenheter och samtidigt bidra med ett bredare perspektiv på beredskap, det vi här kallar **långsiktig beredskap**.

För oss handlar långsiktig beredskap inte enbart om hur vi organiserar oss när en kris uppstår, utan också om hur vi i vardagen stärker de förutsättningar som gör lokalsamhällen mindre sårbara. Det gäller sådant som livskraftiga ekosystem, mat och lokal livsmedelsproduktion, fungerande vatten och energi, praktisk handlingskraft och starka nätverk mellan människor. Det handlar också om att åter stärka de ekologiska grundförutsättningar som samhället vilar på, såsom jordarnas bördighet, landskapets vattenhållning, biologisk mångfald och lokal försörjningsförmåga.

Vi tror att denna del av beredskapen behöver växa fram i samverkan mellan offentliga aktörer, föreningsliv, företag, lantbruk, lokala grupper och engagerade invånare. Det handlar inte om att ersätta det arbete som redan görs, utan om att tillsammans stärka sådant som bäst växer fram lokalt, i praktiskt samarbete mellan människor.

Fem grundläggande områden för långsiktig beredskap

För att stärka den långsiktiga beredskapen behöver varje by, lokalsamhälle och stadsdel kunna hantera några grundläggande behov och funktioner. Vi har därför valt att utgå från fem områden, där de tre första handlar om grundläggande försörjning. Det fjärde handlar om omsorg och vardagsstöd. Det femte om människors möjlighet att samverka, dela kunskap och organisera sig. Tillsammans bildar dessa områden en enkel ram för arbetet.

1. **Vatten**
2. **Värme och energi**
3. **Mat och lokal livsmedelsproduktion**
4. **Omsorg och vardagsstöd**
5. **Information, samverkan och gemenskap**

Hur dessa områden konkret tar form behöver se olika ut beroende på platsens förutsättningar. Tanken är inte att besluta allt centralt, utan att skapa en gemensam riktning där lokala initiativ och offentliga aktörer kan stärka varandra. Det handlar inte om att ersätta myndigheternas ansvar, utan om att komplettera och stärka det som redan bärs av lokalt engagemang, erfarenhet och praktisk samverkan.

2026-04-25

Halland

Vad menar vi med lokalsamhälle?

Med lokalsamhälle menar vi inte bara små byar på landsbygden. Alla människor ingår i ett lokalsamhälle. Det kan vara en by, ett mindre samhälle, en stadsdel, ett bostadsområde, ett gårdskluster eller en del av en tätort.

När vardagen fungerar märks det kanske inte alltid. Men när en kris uppstår är det ofta det nära sammanhanget som först måste bära: grannar, lokala föreningar, skolor, äldreboenden, företag, lantbrukare, fastighetsägare, frivilliga och andra människor som finns på plats.

Därför behöver långsiktig beredskap byggas både i städer, mindre samhällen och på landsbygderna. Samtidigt har landsbygderna en särskild betydelse, eftersom många av de beredskapsbärande funktionerna finns där eller behöver återuppbyggas där: matproduktion, djurhållning, skog, vattenförsörjning, biobränslen, lokala värmenät, praktiskt kunnande och plats för sådant som inte ryms i enbart urbana system.

Ett robust Halland behöver därför både fungerande stadsdelar och levande landsbygder. De ska inte ställas mot varandra. De behöver stärka varandra.

Halland**Fem grundfunktioner**

Ett robust lokalsamhälle behöver kunna hantera några grundläggande funktioner.

1. Vatten behöver finnas, skyddas och kunna hanteras även när tekniska system störs.
2. Värme och energi behöver kunna ordnas lokalt i någon form, särskilt vintertid. Det kan handla om ved, flis, lokala värmenät, värmelager, reservkraft, solceller, batterier och andra lösningar som tillsammans kan bidra till energi för viktiga samhällsfunktioner.
3. Mat och lokal livsmedelsproduktion behöver finnas som pågående verksamhet, inte bara som lager. Det handlar framför allt om lokala verksamheter där lantbruk, djurhållning, odling, växthus, slakterier, mejerier, förädling och distribution kan fungera nära människorna.
4. Omsorg och vardagsstöd behövs för att människor ska klara en kris tillsammans. Äldre, barn, sjuka och andra sårbara grupper behöver finnas med i beredskapen från början.
5. Information, samverkan och gemenskap behövs för att människor ska veta vad som gäller, kunna hjälpa varandra och kunna fatta kloka beslut tillsammans.

Dessa fem områden hänger ihop. Vatten behövs bland annat för mat, odling och djurhållning. Energi behövs för vatten, värme och livsmedel. Matproduktionen behöver människor, djur, bördiga jordar, transporter och förädling. Omsorgen behöver lokaler, värme, mat och sociala nätverk. Information får verklig betydelse först när det finns tillit, gemenskap och fungerande vägar att nå varandra.

Halland

Fyra nivåer av beredskap

Ett möjligt sätt att förstå ett levande beredskapssystem är att beskriva det i fyra nivåer.

Nivå 1: Vardagsberedskap

Detta är grunden. Här byggs systemet i fredstid och i normal vardag. Det kan handla om lokala värme och elproduktion, lokala värmenät, ved- och flislager, fungerande djurhållning, lokal odling, lokal livsmedelsproduktion, småskalig livsmedelsförädling, lokala mötesplatser, vattenlösningar, reparationskunnande och starka nätverk mellan människor.

I dagens samhälle är mycket av detta inte självklart. Därför blir nivå 1 ett medvetet uppbyggnadsskede. Målet är att sådana funktioner steg för steg ska bli en naturlig del av vardagen, inte något som måste skapas först när krisen redan är här. Det är just denna vardagsberedskap som gör det möjligt att växla upp till nivå 2, 3 och 4 om läget kräver det.

Nivå 2: Förhöjd beredskap

Här börjar människor, verksamheter, föreningar, företag och offentliga aktörer agera mer samlat för att höja beredskapen. Det som redan finns i vardagen växlas upp. Lokala resurser prioriteras och stärks. Transporter, bränslen och arbetsinsatser styrs tydligare mot det som behöver fungera även om läget försämras. Det viktiga är att det redan finns strukturer att växla upp från. Man börjar inte från noll.

Nivå 3: Långvarig kris

Vid en långvarig kris räcker det inte med kortsiktiga lager. Då måste själva produktionsförmågan fungera och kunna hållas i gång över tid. Värme och el behöver produceras och vattenförsörjningen behöver fungera. Lokal odling, djurhållning, livsmedelsproduktion och förädling behöver prioriteras och styrs mot det som bär människors grundläggande behov. Det kan handla om lokala el- och värmecentraler samt gårdar och andra verksamheter med diversifierad lokal livsmedelsproduktion.

Samtidigt blir omsorg, information, samverkan och gemenskap ännu viktigare. Skolor, bygdegårdar, samlingslokaler, äldreboenden och andra lokala mötesplatser kan behöva fungera som noder för värme, mat, information, stöd och praktisk samordning. Det gäller både i mindre samhällen, på landsbygderna och i stadsdelar.

Nivå 4: Överlevnadsläge

I ett mycket allvarligt läge handlar beredskapen om att hålla människor vid liv. Då prioriteras värme, vatten, mat, enkel vård, hygien, skydd, trygghet, omsorg och samverkan. Människor kan behöva bo tätare och samlas i de byggnader och platser där värme, mat, vatten och stöd fortfarande kan ordnas. Onödiga konsumtion och onödiga transporter får stå tillbaka. Ett samhälle som redan har levande lokala system för mat, värme, vatten, omsorg och samverkan har då betydligt större möjlighet att klara sig.

Halland

Från lager till levande produktionsförmåga

Lager är viktiga. De ger tid och en första trygghet. Men det som avgör uthålligheten är om lagren kan fyllas på.

Därför behöver långsiktig beredskap handla inte bara om vad vi har lagrat, utan om att hålla själva produktionsförmågan levande. Det gäller särskilt vatten, mat, värme och lokal energi.

Ett spannmålslager kan vara viktigt, men ännu viktigare är att det finns lantbruk som kan fortsätta producera mat. Ett lager med bränsle kan vara viktigt, men ännu viktigare är att det finns lokala flöden av ved, flis och andra bibränslen, samt värmeproduktion som fungerar över tid. Ett lager med konserver, vatten och fryst mat kan vara viktigt, men ännu viktigare är att det finns odling, djurhållning, slakterier, mejerier och lokal livsmedelsförädling som redan är i drift.

Det är denna skillnad som är central. Långsiktig beredskap bör därför inte bara fråga: Vad har vi lagrat? Den bör också fråga: Vad kan vi fortsätta producera, fylla på, reparera, fördela och bära tillsammans?

Halland

Lokala noder

En praktisk väg framåt kan vara att utveckla lokala beredskapsnoder i byar, stadsdelar, mindre samhällen, tätorter och landsbygdsområden. En sådan nod behöver inte vara en särskild byggnad eller en färdig organisation. Den kan snarare förstås som en lokal samlingspunkt för de funktioner, människor, resurser och verksamheter som behöver fungera nära människorna när större system pressas.

En nod kan se olika ut på olika platser. I ett område kan den börja med vatten och en bygdegård. I ett annat med lokal värme och flis. I ett tredje med djurhållning, odling och lokal mat. I ett fjärde med omsorg, frivilliga nätverk och samlingsplatser. Det viktiga är inte att alla platser börjar på samma sätt, utan att varje plats börjar där förutsättningarna finns.

På sikt kan flera funktioner kopplas ihop: värme, energi, mat, vatten, omsorg, information och gemenskap. Då blir noden inte bara en krisresurs, utan en del av ett levande lokalsamhälle.

För att detta ska fungera behöver landsbygderna inte bara ses som platser för boende eller rekreation, utan som platser där viktiga försörjningsfunktioner kan finnas, utvecklas och bäras över tid. Samtidigt behöver städer och tätorter bygga starkare lokala sammanhang, eftersom även stadsbor i en kris är beroende av fungerande lokalsamhällen.

En beredskap som byggs underifrån och tillsammans

Långsiktig beredskap kan inte bara beslutas uppifrån. Den behöver växa fram i samverkan mellan kommuner, myndigheter, föreningar, lantbrukare, företag, markägare, lokala grupper och engagerade invånare.

Det betyder inte att allt ska göras lokalt. Sverige behöver fortfarande nationell samordning, starka myndigheter, fungerande infrastruktur, sjukvård, industri, trygg elförsörjning, transporter och handel, men det lokala behöver bli starkare. Ett robust samhälle behöver både stora system och lokala system. När de stora systemen fungerar kan de lokala systemen bidra till ett bättre vardagsliv. När de stora systemen pressas kan de lokala systemen bära upp samhället underifrån.

Mer än bara beredskap

Ett levande beredskapssystem handlar i första hand om trygghet och försörjningsförmåga. Men när det byggs upp kan det också väcka större frågor:

- Hur vill vi leva?
- Vad behöver vi på riktigt?
- Hur bygger vi samhällen där människor känner större rådighet över mat, värme, vatten och gemenskap?

Halland

Kanske kan arbetet med levande långsiktig beredskap också leda till tankar om ett enklare men rikare liv. Inte rikare i ständig konsumtion, utan rikare i trygghet, mening, delaktighet, praktisk kunskap och mänskliga relationer.

Detta behöver inte vara huvudfokus i arbetet med att bygga upp ett levande beredskapssystem, men kanske kan det bli en följd när fler människor får vara med och forma sin egen trygghet och beredskap.

Sammanfattning

Långsiktig beredskap handlar inte bara om att klara nästa kris. Det handlar också om att steg för steg stärka lokalsamhällen så att de blir mindre sårbara redan i vardagen.

Ett levande beredskapssystem kan bidra till vattenförsörjning, mat, värme, energi, omsorg och fungerande gemenskap redan innan krisen kommer. När krisen kommer finns då redan erfarenheter, relationer och praktiska strukturer som kan växla upp, ställa om prioriteringarna och bära fler människor.

Dessa tankar från Hela Sverige ska leva Halland är inte tänkta som en färdig modell som ska tillämpas på samma sätt överallt, utan som en vision och ett diskussionsunderlag för fortsatt samtal. Varje by, samhälle, stadsdel och landsbygd behöver börja utifrån sina egna förutsättningar.

Vår förhoppning är att detta kan hjälpa fler att se vad som redan finns, vad som saknas och vilka lokala initiativ som kan stärka Hallands långsiktiga beredskap.

